

Analyzování jako součást diagnostické činnosti učitele v MŠ¹

Analysis as a part of nursery teachers' diagnostic activities

Radmila Burkovičová

Abstrakt: Posouzení rozvíjených znalostí, způsobilostí, zkušeností, zájmů, postojů dítěte, dětských výtvorů vede k odpovědi, zda, jak a nakolik se dítě rozvíjí. Posuzovat dětmi dosažené výsledky lze po jejich zjištění, rozpoznání, popisu a důkladné a odpovědné analýze. Profesionální činnostmi analýzy v učitelství pro MŠ mj. jsou: (1) analýza a vyhodnocování výtvarných, grafických a jiných produktů dětí, (2) analýza a hodnocení výsledků dětí dosažených v kognitivní, emočně-sociální a psychomotorické oblasti v přímé pedagogické činnosti s dětmi a v profesionální péči o dítě. Vycházejí z RVP PV, zákona o pedagogických pracovnících a vyhlášky o pracovním řádu pro zaměstnance škol. Cílem výzkumného šetření bylo zjistit, jak obtížné je pro učitelky MŠ vykonávání těchto profesních činností analýzy v závislosti na délce jejich pedagogické praxe. Pro hodnocení stupně obtížnosti jsme nabídli stupnici: *velmi obtížná, s obtížemi, bez obtíží*. Předpokládali jsme, že hodnocení obtížnosti u stejné činnosti analýzy se bude lišit podle délky pedagogické praxe učitelky MŠ. Předpoklad byl potvrzen, avšak ohodnocení profesní činnosti (2) stupněm *s obtížemi* na délce pedagogické praxe učitelek v MŠ nezávisí.

Klíčová slova: analyzování, činnost, dítě, učitelka mateřské školy, studující učitelství pro mateřské školy, dokumenty, výzkumné šetření, obtížnost

Abstract: Assessing children's knowledge, competence, experience, interests, attitudes and work provides answers to the question whether, how and to what extent a child develops. Teachers are unable to assess the results attained by children before the results have been detected, recognised, described and thoroughly and reliably analysed. Nursery teachers' analysis techniques include, inter alia: (1) analyses and assessment of children's artistic, graphical and other products, (2) analyses and assessment of children's results attained in the cognitive, emotional and social as well as psychomotor areas in direct pedagogical activities with children and in the professional care for children. These activities are based in the Framework Educational Programme of Primary Education, the Pedagogical Staff Act and school rules of conduct. The aim of the research was to discover how difficult nursery school teachers find these professional analysis activities in relation to the length of their pedagogical experience. We designed the following scale for the assessment of the grade of difficulty: very difficult, with difficulty, without difficulty. We presumed that the assessment of the difficulty of the same analysis activity would differ according to the length of individual nursery school teachers' pedagogical practice. We discovered that the respondents' assessment of the difficulty of professional activity (2) did not depend on the length of their pedagogical experience at nursery school; in other cases the length of the professional experience turned out to be significant.

¹ Příspěvek má návaznost na

- mezinárodní projekt APVV-0026-07 Profesia „učiteľ preprimárnej edukácie a učiteľ primárnej edukácie“ v dynamickom poňatí,
- grantový projekt IGS OU „Výzkum profesních činností učitelů specifikovaných tříd a škol“.

Key words: analysis, pedagogical activity, learner, documents, research, results, pedagogical practice, age, difficulty

1 Úvod

Vzdělávání je vždy také o diagnostikování toho, zda, jak a do jaké míry dochází k rozvíjení znalostí, způsobilostí, zkušeností, zájmů, postojů vzdělávajícího se. Aktuální dosažený stupeň rozvoje se může projevit v jednání a chování jedince, v jedincem vytvořených materiálních produktech i v jeho hodnocení prožitých situací či realizovaných činností.

2 Analyzování jako pedagogická činnost

Proces diagnostické činnosti má několik kroků. Nejprve jde o exaktní proces identifikování, rozpoznávání a poznávání zacíleného předmětu diagnostikování, následně o odpovědné, uvědomělé, promyšlené analyzování ve smyslu rozvazování, rozebírání na podstatné části, jejichž výsledkem by mělo být poznání jejich stavu a popis jako vyjádření výsledku analýzy. Na základě analýzy přecházíme ke klasifikování již poznaného, tedy ke stanovení hodnotícího závěru. Jako nedílnou součást své každodenní práce provádí učitel pedagogické analyzování několika oblastí a také své vlastní činnosti. Zelinková uvádí, že „je jednou z podmínek pedagogické úspěšnosti“ (2001a, 149). Je informací, východiskem pro následující pedagogické činnosti učitele. Analytickou metodu poprvé podrobně popsal René Descartes (1992).

2.1 Získávání informací pro analyzování

V posledním desetiletí se v pedagogické diagnostice dítěte předškolního věku přesunujeme od fixního obrazu dítěte k tzv. *obrazu dynamickému*. Ten nevytváříme pouze na základě analyzování dítětem vytvořeného výsledku, ale současně na základě analyzování průběhu činnosti, kterou se dítě projevovalo v procesu tvorby výsledků při spolupráci s ostatními dětmi a s učitelkou, jež dítěti pro tvorbu, pro jeho hru či jinou aktivitu nabízí materiálně didaktické prostředky, dítě motivuje, směřuje (Pupala, 2001, s. 201). Jestliže však je úkolem předškolního vzdělávání „rozvíjet osobnost dítěte“ (VÚP, 2004, s. 7), musíme vědět, jak osobnost dítěte v konkrétním okamžiku vypadá, abychom si byli jisti, že námi dítěti nabídnuté aktivity, prožitkové učení skutečně k jeho rozvoji přispívají. Průběžné analyzování v rámci diagnostické činnosti je cestou.

Učitelé MŠ jako jediná kategorie učitelů mají možnost sledovat děti v denním kontaktu zpravidla celodenně a vidět je tzv. *mnohopohledově* (Mojžíšek, 1986, s. 9) - při chování, jednání dítěte v obsahově různě zaměřených hrách a činnostech, v rozdílných sociálních situacích a také ve více prostředích – ve třídě, na zahradě MŠ, na vycházce. Děti mají v MŠ stejné materiální i společenské podmínky pro vzájemný kontakt, zpravidla k dispozici tytéž didaktické a materiální prostředky, přibližně stejnou vymezenou dobu pro různé aktivity, v předchozím období absolvovaly stejné činnosti a měly společnou cestu vzděláním a životem v téže MŠ. Život dítěte se děje v kontextu skupiny dětí, do níž dítě patří a na jejichž výsledcích se podílí, či při samostatné aktivitě dítěte. Učitelky tedy mají všechny předpoklady pro průběžnou realizaci specializované činnosti analyzování jak výsledků dětí, tak jejich úrovně v kognitivní, emočně-sociální a psychomotorické oblasti v procesu přímé pedagogické činnosti s dětmi a v profesionální péči o dítě; i věkových a individuálních potřeb dětí.

2.2 Analyzování jako pedagogická činnost studujících

Studující Učitelství pro MŠ provádějí pozorování a individualizovanou analýzu ve smyslu osobnostně orientovaného modelu vzdělávání dítěte předškolního věku. V nich neporovnávají výsledky dítěte jako individua s vrstevníky nebo s vymezenými úkoly, ale porovnávají dítětem dosaženou úroveň v konkrétní oblasti rozvoje osobnosti za určitý časový úsek, což je i požadavkem Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV) (VÚP, 2004, s. 41). Takový přístup k dětem v předškolním věku považujeme za nezbytný (Zelinková, 2001b, s. 14) při vědomí, že platnost výsledků je ale krátkodobá, po změně prostředí, času, výsledek podléhá změně (Pešinová, 1975, s. 54).

3 Dokumenty vyjadřující se k analyzování

Analyzování jako součást profesní činnosti diagnostikování vyplývá studujícím Učitelství pro MŠ a učitelkám MŠ:

1. z RVP PV, jenž ve své základní koncepci vychází z respektování individuálních potřeb a možností dítěte a po učitelce v MŠ pedagogické analyzování požaduje. Dokument:
 - uvádí, že je nutné, aby vzdělávací působení pedagoga vycházelo z „pedagogické analýzy“, která vede ke znalosti aktuálního rozvojového stavu i konkrétní životní a sociální situace dítěte a pravidelného sledování jeho rozvojových i vzdělávacích pokroků (VÚP, 2004, s. 8),
 - požaduje včas zachytit u dítěte případné problémy či nedostatky... a pomoci dítěti v jejich řešení, event. včas intervenovat další potřebnou odbornou péčí (VÚP, 2004, s. 41);
2. dále ze zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících, když požaduje
 - výkon specializované činnosti (např. analyzování věkových potřeb dětí, analyzování individuálních potřeb dětí) (vyplývá z § 29 odst. 3 zákona);
3. a z vyhlášky č. 263/2007, kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených MŠMT, kdy se očekává
 - analýza a vyhodnocování výtvarných, grafických a jiných prací dětí (vyplývá z § 3, odst. 1, písm. b).

4 Činnost analyzování ve výzkumných projektech v letech 2008 až 2011

V období let 2008 až 2011 probíhala ve středoevropském regionu dvě nám známá výzkumná šetření, jež se určitým způsobem dotýkala činností analyzování učitelů v preprimárním vzdělávání. Jedno bylo uskutečněno v rámci výzkumného projektu APVV-0026-07 Pedagogické fakulty Univerzity Mateja Bela v Banské Bystrici s názvem „Profesia „učitel preprimárnej edukácie“ a „učitel primárnej edukácie“ v dynamickom poňatí“, jehož spoluřešitelkou za Českou republiku je autorka tohoto textu. Do tohoto výzkumného projektu byly zapojeny rovněž kolegyně z univerzity z polské Bydgoszce. Mezi druhy činností učitele MŠ byly v části B, nazvané „Ostatní činnosti související s edukací“ uvedeny i činnosti analyzování související s diagnostikováním dětí.

Druhým výzkumným šetřením, jehož součástí bylo pedagogické analyzování, byl projekt IGS OU „Výzkum profesních činností učitelů specifikovaných tříd a škol“. Autorka tohoto textu byla řešitelkou a z něho uvádíme výzkumná data.

4.1 Cíl, metoda výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření bylo mj. zjistit, jak obtížné je pro učitelky vykonávání každého z druhů uvedených profesních činností v závislosti na délce jejich pedagogické praxe v MŠ. Výzkumné šetření proběhlo postupem od výběru jednoho z nabízených stupňů obtížnosti uvedeného v nabídce k jeho přiřazení jednotlivým druhům profesní činnosti učitelky MŠ, vyjmenovaných ve *Výzkumném archu*. U jednoho druhu profesní činnosti mohla probandka použít pouze jeden stupeň hodnocení obtížnosti vykonávání činnosti.

Pro hodnocení stupně obtížnosti reálně vykonávané profesní činnosti jsme nabídli stupnici: *velmi obtížná, s obtížemi a bez obtíží*. Nenabídli jsme neutrální stupeň hodnocení obtížnosti druhu činnosti, poněvadž se domníváme, že každá učitelka, u té konkretizované činnosti, kterou skutečně vykonává, musí být schopna její obtížnost ohodnotit.

Výsledky výzkumného šetření, jež zde uvádíme, byly součástí rozsáhlejšího výzkumu, v němž jsme sledovali i jiné, další cíle.

4.2 Předpoklady, kategorie rozdělení probandek

Předpokládali jsme, že hodnocení obtížnosti u stejné činnosti se bude lišit podle délky pedagogické praxe učitelky, pro niž jsme stanovili 5 kategorií: od 1 roku do 5 let, od 6 let do 10 let, od 11 let do 15 let, od 16 let do 20 let a nad 20 let. Učitelky s délkou praxe do jednoho roku, čili v období adaptace ve svém profesním prostředí, jsme do výzkumného šetření nezařadili. Celkem se jednalo o 170 učitelek MŠ z různých krajů republiky.

4.3 Výsledky šetření činností analýzy

Uvádíme zde výsledky týkající se následujících druhů profesních činností:

- Analýza a vyhodnocování výtvarných, grafických a jiných produktů dětí.
- Analýza a hodnocení výsledků dětí dosažených v kognitivní, emočně-sociální a psychomotorické oblasti v přímé pedagogické činnosti s dětmi a v profesionální péči o dítě.

U konkretizované činnosti *analýza a vyhodnocování výtvarných, grafických a jiných produktů dětí* stupeň hodnocení obtížnosti **velmi obtížná** uplatnilo celkem 54 probandek. Nejvyšší četnost ohodnocení konkretizované činnosti uvedeným stupněm hodnocení vykazaly skupiny probandek s délkou praxe od 1 do 5 let a od 6 do 10 let. Uvedený stupeň hodnocení obtížnosti konkretizované činnosti v každé skupině použilo celkem 18 probandek, což činí 33,3 % z celkového počtu probandek v každé skupině, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 52,9 % z celkového počtu probandek každé skupiny podle délky praxe. Ve skupině s délkou praxe od 11 do 15 let uvedeným stupněm obtížnosti ohodnotily činnost 2 probandky, což činí 3,7 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 5,9 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe. Ve skupině s délkou praxe od 16 do 20 let uvedeným stupněm obtížnosti ohodnotilo činnost 6 probandek, což činí 11,1 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 17,6 % z celkového počtu

probandek skupiny podle délky praxe. Ve skupině s délkou praxe nad 20 let uvedeným stupněm obtížnosti ohodnotilo činnost 10 probandek, což činí 18,5 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 29,4 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe.

Vypočítaná hodnota testového kritéria χ^2 pro uvedenou kategorii obtížnosti činí $\chi^2 = 18,96296$ a je větší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$. Četnost probandek-učitelek MŠ, které vyhodnotily sebou tuto vykonávanou profesní činnost kategorií obtížnosti **velmi obtížná**, závisí tedy na délce jejich pedagogické praxe v MŠ a je podle délky pedagogické praxe probandek v MŠ rozdílná.

Stupeň hodnocení obtížnosti **s obtížemi** u téže konkretizované činnosti uplatnilo celkem 76 probandek. Nejvyšší četnost ohodnocení konkretizované činnosti uvedeným stupněm hodnocení vykazala skupina probandek s délkou praxe nad 20 let a to celkem 23 probandek, což činí 30,3 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 67,6 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe. Ve skupině s délkou praxe od 1 do 5 let uvedeným stupněm obtížnosti ohodnotilo činnost 16 probandek, což činí 21,0 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 47,1 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe. Ve skupině s délkou praxe od 6 do 10 let uvedeným stupněm obtížnosti ohodnotilo činnost 13 probandek, což činí 17,1 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 38,2 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe. Ve skupině s délkou praxe od 11 do 15 let uvedeným stupněm obtížnosti ohodnotilo činnost 5 probandek, což činí 6,6 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 14,7 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe. Ve skupině s délkou praxe od 16 do 20 let uvedeným stupněm obtížnosti ohodnotilo činnost 19 probandek, což činí 25,0 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 55,8 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe.

Vypočítaná hodnota testového kritéria χ^2 pro uvedenou kategorii obtížnosti činí $\chi^2 = 12,1579$ a je větší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$. Četnost probandek-učitelek MŠ, které vyhodnotily sebou tuto vykonávanou profesní činnost kategorií obtížnosti **s obtížemi**, závisí na délce jejich pedagogické praxe v MŠ a i v tomto případě je podle délky pedagogické praxe probandek v MŠ rozdílná.

A stupeň hodnocení obtížnosti **bez obtíží** zmiňované konkretizované činnosti uplatnilo celkem 40 probandek. Nejvyšší četnost ohodnocení konkretizované činnosti uvedeným stupněm hodnocení vykazala skupina probandek s délkou praxe od 11 do 15 let. Uvedený stupeň hodnocení obtížnosti konkretizované činnosti použilo celkem 27 probandek, což činí 67,5 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 79,4 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe. Ve skupině s délkou praxe od 1 do 5 let pro konkretizovanou činnost nezvolila uvedený stupeň hodnocení obtížnosti žádná probandka. Ve skupině s délkou praxe od 6 do 10 let uvedeným stupněm obtížnosti ohodnotily činnost 3 probandky, což činí 7,5 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 8,8 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe. Ve skupině s délkou praxe od 16 do 20 let uvedeným stupněm obtížnosti ohodnotilo činnost 9 probandek, což činí 22,5 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 26,5 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe. Ve skupině s délkou praxe nad 20 let uvedeným stupněm obtížnosti ohodnotila činnost 1 probandka, což činí 2,5 % z celkového

počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 2,9% z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe.

Vypočítaná hodnota testového kritéria χ^2 pro uvedenou kategorii obtížnosti činí $\chi^2 = 62,5$ a je větší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$. Četnost probandek-učitelek MŠ, které vyhodnotily sebou tuto vykonávanou profesní činnost kategorií obtížnosti **bez obtíží**, závisí na délce jejich pedagogické praxe v MŠ a je podle délky pedagogické praxe probandek v MŠ rozdílná.

Konkretizovanou činnost *analýza a hodnocení výsledků dětí dosažených v kognitivní, emoční a psychomotorické oblasti v přímé pedagogické činnosti s dětmi a v profesionální péči o dítě* hodnotilo stupněm obtížnosti **velmi obtížná** celkem 57 probandek. Nejvyšší četnost ohodnocení konkretizované činnosti uvedeným stupněm hodnocení vykázala skupina probandek s délkou praxe od 1 do 5 let. Uvedený stupeň hodnocení obtížnosti konkretizované činnosti použilo celkem 23 probandek, což činí 40,4 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti a zároveň jde o 67,6 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe. Ve skupině s délkou praxe od 6 do 10 let uvedeným stupněm obtížnosti ohodnotilo činnost 18 probandek, což činí 31,6 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 52,9 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe. Ve skupině s délkou praxe od 11 do 15 let uvedeným stupněm obtížnosti ohodnotily činnost 2 probandky, což činí 3,5 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 5,9 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe. Ve skupině s délkou praxe od 16 do 20 let uvedeným stupněm obtížnosti ohodnotily činnost 3 probandky, což činí 5,3 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 8,8 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe. Ve skupině s délkou praxe nad 20 let uvedeným stupněm obtížnosti ohodnotilo činnost 11 probandek, což činí 19,2 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 32,3 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe.

Vypočítaná hodnota testového kritéria χ^2 pro uvedenou kategorii obtížnosti činí $\chi^2 = 29,57895$ a je větší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$. Také v tomto případě četnost probandek-učitelek MŠ, které vyhodnotily sebou tuto vykonávanou profesní činnost kategorií obtížnosti **velmi obtížná**, závisí na délce jejich pedagogické praxe v MŠ a je podle délky pedagogické praxe probandek v MŠ rozdílná.

Stupeň hodnocení obtížnosti **s obtížemi** u konkretizované činnosti uplatnilo celkem 62 probandek. Nejvyšší četnost ohodnocení konkretizované činnosti uvedeným stupněm hodnocení vykázala skupina probandek s délkou praxe od 6 do 10 let. Uvedený stupeň hodnocení obtížnosti konkretizované činnosti použilo celkem 14 probandek, což činí 22,6 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 41,2 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe. Ve skupině s délkou praxe od 1 do 5 let uvedeným stupněm obtížnosti ohodnotilo činnost 11 probandek, což činí 17,7 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 32,3 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe. Ve skupině s délkou praxe od 11 do 15 let uvedeným stupněm obtížnosti ohodnotilo činnost 12 probandek, což činí 19,4 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 35,3 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe. Ve skupině s délkou praxe od 16 do 20 let uvedeným stupněm obtížnosti ohodnotilo činnost 13 probandek, což činí 20,9 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 38,2 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe. Ve skupině s délkou praxe nad 20 let uvedeným stupněm obtížnosti

ohodnotilo činnost 12 probandek, což činí 19,4 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 35,3 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe.

Vypočítaná hodnota testového kritéria χ^2 pro uvedenou kategorii obtížnosti činí $\chi^2 = 0,41935$ a je menší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$. Přijímáme závěr, že u učitelek, které uvedený stupeň hodnocení pro konkretizovanou činnost vybraly, nehraje jejich délka praxe význam.

Stupeň hodnocení obtížnosti konkretizované činnosti **bez obtíží** uplatnilo celkem 51 probandek. Nejvyšší četnost ohodnocení konkretizované činnosti uvedeným stupněm hodnocení vykázala skupina probandek s délkou praxe od 11 do 15 let. Uvedený stupeň hodnocení obtížnosti konkretizované činnosti použilo celkem 20 probandek, což činí 39,2 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 58,8 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe. Ve skupině s délkou praxe od 1 do 5 let pro konkretizovanou činnost nezvolila uvedený stupeň hodnocení obtížnosti žádná probandka. Ve skupině s délkou praxe od 6 do 10 let uvedeným stupněm obtížnosti ohodnotily činnost 2 probandky, což činí 3,9 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 5,9 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe. Ve skupině s délkou praxe od 16 do 20 let uvedeným stupněm obtížnosti ohodnotilo činnost 18 probandek, což činí 35,3 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 52,9 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe. Ve skupině s délkou praxe nad 20 let uvedeným stupněm obtížnosti ohodnotilo činnost 11 probandek, což činí 21,6 % z celkového počtu probandek, jež vybraly tento stupeň hodnocení obtížnosti činnosti, a zároveň jde o 32,3 % z celkového počtu probandek skupiny podle délky praxe.

Vypočítaná hodnota testového kritéria χ^2 pro uvedenou kategorii obtížnosti činí $\chi^2 = 32,23529$ a je větší než kritická hodnota $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$. přijímáme závěr, že ve skupině učitelek, které uvedenou kategorii obtížnosti k profesní činnosti přiřadily, je významná délka jejich profesní praxe.

5 Závěr

Při porovnání počtu přijatých a odmítnutých hypotéz ve všech kategoriích stupně obtížnosti docházíme k závěru, že se nám potvrdil celkový předpoklad, že hodnocení obtížnosti u stejné činnosti se bude lišit podle délky pedagogické praxe učitelky. Jednotlivě však neplatí, že všechny učitelky s kratší délkou pedagogické praxe považují činnosti analyzování za obtížné či obtížnější než všechny učitelky s delší pedagogickou praxí. Výsledky jsou v rámci každé skupiny, sestavené podle kritéria délky pedagogické praxe, velmi individuální, a aby byly zcela vypovídající, potřebujeme je doplnit kvalitativním šetřením.

Jsme si vědomi, že *obtížnost* je kategorií subjektivní. Poznávání, vnímání, získávání zkušeností, prožívání i hodnocení je vysoce individuálně selektivní a diferencované (Kašćák & Pupala, 2009). Člověk hodnocením vybírá určité, pro něho podstatné podněty a prvky vztahující se k hodnocenému předmětu a seberefektuje, sebereprezentuje a interpretuje je. Je tvůrcem toho, co je podle něho „skutečné“, tedy v tomto případě, jak jsou konkretizované činnosti analyzování pro konkrétní učitelku obtížné.

Literatura

Descartes, R. (1992). *Rozprava o metodě*. Praha: Svoboda.

- Kaščák, O., & Pupala, B. (2009). *Výchova a vzdelávanie v základných dikurzoch*. Prešov: Rokus.
- Mojžíšek, L. (1986). *Základy pedagogické diagnostiky*. Praha: SPN.
- Pešinová, H. (1975). *K psychologii schopností*. Praha: Academia,
- Pupala, B. (2001). Teórie učenia a ich odraz v poňatí vyučovania. In Koláriková, Z. & Pupala, B. (Eds.), *Předškolní a primární pedagogika. Předškolná a elementárna pedagogika*. (pp. 179-217). Praha: Portál.
- VÚP. (2004). *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: VÚP.
- Vyhláška č. 263 /2007, kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených MŠMT ze dne 4. října 2007 (<http://www.msmt.cz/dokumenty/ostatni-vyhlasky>).
- Zákon č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů ze dne 24. září 2004 (dostupné na: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/04-563.htm>).
- Zelinková, O. (2001a). Pedagogická diagnostika učitelská. In *Pedagogická diagnostika 2001* (s.149 -152). Ostrava: PedF OU.
- Zelinková, O. (2001b). *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Praha: Portál.

Kontakt

Doc. PaedDr. Radmila Burkovičová, Ph.D.
Katedra pedagogiky primárního a alternativního vzdělávání
Pedagogická fakulta
Ostravská univerzita v Ostravě
Mlýnská 5
701 03 Ostrava
Radmila.Burkovicova@osu.cz